

FIPRONIL I ÄGG, ÄGGBEREDNINGAR, PRODUKTER SOM INNEHÅLLER ÄGG OCH KYCKLINGKÖTT – ANVISNINGAR FÖR RISKHANTERING

Denna anvisning är avsedd för livsmedelsföretagare, lokala livsmedelstillsynsmyndigheter och besiktningsveterinärer. I anvisningen ingår anvisningar från Europeiska kommissionen (*avsnitten skrivna med kursiv*) och Eviras synpunkter på riskhanteringsåtgärder som säkerställer att livsmedlen är säkra för fipronilets del.

Enligt de allmänna principerna som gäller livsmedelssäkerhet svarar en livsmedelsföretagare för att ett livsmedel som han importerat, producerat, bearbetat, framställt eller distribuerat överensstämmer med kraven ((EG) nr 178/2002). Som lagstiftningen säger är varje livsmedelsföretagare skyldig att säkerställa att ingredienserna/råvarorna som använts vid produktion av ett livsmedel uppfyller kraven i EU-lagstiftningen. Det förutsätter att **livsmedelsföretagarna vid behov, utgående från sin egen riskvärdering, ska säkerställa att äggen/äggberedningarna/produkterna som innehåller ägg/kycklingköttet som använts vid produktion av livsmedel inte överskrider det gränsvärde för rester som EU fastställt för fipronil**. Samma krav gäller visserligen också alla andra kemiska faror som hänför sig till alla andra livsmedel och ingredienser som dessa innehåller.

Provtagningen

Myndighetsprovtagningen för analys med tanke på rester av bekämpningsmedel ska genomföras i enlighet med Kommissionens direktiv 2002/63/EG (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1502868688411&uri=CELEX:02002L0063-20020723>).

Enligt livsmedelslagen krävs också av den som tar ett **egenkontrollprov** tillräckligt sakkunskap för tagning, hantering och förvaring av prover. Det är också skäl att försäkra sig om att provet är representativt (provets storlek) och att provet skyddas och märks på ett för situationen lämpligt sätt så att egenkontrollresultatet kan anses tillräckligt tillförlitligt. Provet ska så väl som möjligt representera partiet som ska undersökas. Delprovernans antal och storlek beror på partiets storlek, det undersökta ämnets fördelning i partiet (homogeniteten/heterogeniteten) och ämnets partikel- och förpackningsstorlek. Provet ska kunna spåras och det ska skyddas mot externa påverkningar, såsom ljus och höga temperaturer före undersökningen. Genom att följa kraven som ställs på myndighetsprovtagningen (bl.a. de enskilda provens storlek och antal) i egenkontrollen **kan man försäkra sig om att resultatet som erhållits i egenkontrollen är tillförlitligt och representerar hela provpartiet**. I egenkontrollen kan man vid behov använda sig av annan, alternativ provtagning. Då ska man ändå försäkra sig om att provet är representativt och att resultatet som erhålls är tillförlitligt.

Analyseringen av proverna

Med stöd av livsmedelslagen godkänner Evira laboratorier som utför undersökningar som godkända laboratorier för myndighetsprover eller som godkända laboratorier för egenkontroll. Enligt kontrollförordningen (EG) nr 882/2004 och Statsrådets förordning om laboratorier som utför undersökningar enligt livsmedelslagen, foderlagen och hälsoskyddslagen (152/2015) ska proverna som tagits med tanke på den officiella kontroll som avses i livsmedelslagen undersökas i ett ackrediterat laboratorium som uppfyller kraven i den internationella standarden SFS-EN ISO/IEC 17025. Egenkontrollundersökningar behöver inte nödvändigtvis göras i ett ackrediterat laboratorium. Det är ändå skäl att beakta att analysresultatets tillförlitlighet ökar av att laboratoriet förbinder sig vid kvalitetssystem. Vid bestämning av resterna av bekämpningsmedel tillämpas i säkrandet av kvaliteten och tillämpandet av mätosäkerheten kommissionens vägledning SANTE/11945/2015 Guidance document on analytical quality

control and method validation procedures for pesticides residues analysis in food and feed (https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_mrl_guidelines_wrkdoc_11945.pdf).

Gränsvärdet för fipronil

Det fastställda gränsvärdet (MRL) för fipronil i ägg och kycklingkött är 0,005 mg/kg ((EG) nr 396/2005). Ovan nämnda MRL har fastställts för fipronil och summan av fipronil och sulfonmetabolit (uttryckt som fipronil).

Vid utvärdering av resultatet ska bestämningsmetodens mätosäkerhet och vid behov de s.k. processningskoefficienterna (se Tolkningen av resultaten) beaktas.

Tolkningen av resultaten

Vid tolkning av analysresultaten **ska bestämningsmetodens mätosäkerhet beaktas**.

Exempel 1. Laboratoriets mätresultat för ägg är 0,012 mg/kg. Metodens mätosäkerhet har angetts vara ± 50 %. Mätresultatet är således mellan 0,006-0,018 mg/kg. Resultat överskrider således MRL då mätosäkerheten beaktas ($0,006 > 0,005$).

Exempel 2. Laboratoriets mätresultat för ägg är 0,008 mg/kg. Metodens mätosäkerhet har angetts vara ± 50 %. Mätresultatet är således mellan 0,004-0,012 mg/kg. Resultatet underskrider således MRL då mätosäkerheten beaktas ($0,004 < 0,005$).

Mer information om tolkningen av mätosäkerheten i kapitel 6 i Eviras anvisning 17069/1 (https://www.evira.fi/globalassets/tietoa-evirasta/lomakkeet-ja-ohjeet/elintarvikkeet/kemiallinen-vaatimustenmukaisuus/eviran_ohje_17069_1_se.pdf).

Vid tolkning av analysresultatet **ska också beaktas de ändringar som torkning, utspädning eller bearbetning orsakat i fipronilhalten eller ingrediensens relativa andel av en bearbetad produkt** (den s.k. processningskoefficienten). I Europa finns ingen harmoniserad förteckning över processningskoefficienter. Processningskoefficienterna fastställs alltid från fall till fall och de ska utvärderas och motiveras skilt för varje enskild ingrediens/produkt.

Exempel 1. Resultaten av analysen av äggpulver visar att fiprolinhalten är 0,030 mg/kg då mätosäkerheten beaktas. Enligt Finelis databas (<https://fineli.fi/fineli/sv/index>) är den grundläggande näringsämneshalten i ägg cirka 22 g/100 g och i äggpulver cirka 88 g/100 g. Från det kan härledas att processningskoefficienten för äggpulver är 4. Vid utvärdering av resultatet tillämpas gränsvärdet $4 * 0,005$ mg/kg = 0,020 mg/kg och mätresultatet överskrider således MRL.

Exempel 2. Småbröd som innehåller 4 % av ovan nämnda äggpulver. Kalkylmässigt är fipronilhalten i småbrödet $0,030$ mg/kg * $0,04$ = $0,0012$ mg/kg. Enligt Kommissionens vägledning jämförs resultatet med halten 0,005 mg/kg (se Krävda riskhanteringsåtgärder) och för småbrödets del krävs således inga åtgärder.

Krävda riskhanteringsåtgärder

- Enligt Kommissionens vägledning (RASFF 2017.1065, fup 297) *ska ägg/kycklingkött som nått konsumenterna återkallas från konsumenterna (recall), om fipronilhalten i äggen överstiger 0,72*

mg/kg eller i kycklingköttet 0,77 mg/kg. Bearbetade produkter som framställts av dessa råvaror ska spåras och **dras tillbaka från marknaden** (withdrawal).

- Enligt Kommissionens vägledning (RASFF 2017.1065, fup 11 och 69) **ska partiet bearbetad produkt i fråga dras tillbaka från marknaden** (withdrawal) om det i en bearbetad produkt konstateras en fipronilhalt som överstiger 0,005 mg/kg då mätosäkerheten och den ändring i halten som torkning, utspädning eller bearbetning orsakat (processningskoefficienten eller ingrediensens relativa andel i en bearbetad produkt beaktats).
- En livsmedelsföretagare får inte använda råvaror eller ingredienser som strider mot bestämmelserna vid framställning av ett livsmedel. Om en företagare använt råvaror/ingredienser som strider mot bestämmelserna vid framställning av ett livsmedel **får produkten inte släppas vidare i livsmedelskedjan** trots utspädningseffekten.
- Om resultatet av analysen av en produkt är positiv, men då såväl mätosäkerheten som vid behov processningskoefficienten beaktas är <0,005 mg/kg, överensstämmer produkten med bestämmelserna och **analysresultatet förutsätter då inte några åtgärder**.

Mer information:

MRL-värden, krävda tillsynsåtgärder:

överinspektör Sanna Viljakainen, tfn 050 464 9354 (sanna.viljakainen@evira.fi)

Kemiska analyser, tolkning av analysresultatet:

specialforskare Kati Hakala, p. 040 489 3404 (kati.hakala@evira.fi)